

*Valter Vuleta*  
*Svebor Crnojević*  
*Katarina Ohnjec*

## **SITUACIJSKE UČINKOVITOSTI RUKOMETNIH VRATARA NA EUROPSKOM PRVENSTVU 2012. U SRBIJI**

### **1. UVOD**

U suvremenom rukometu vratar je igrač od posebnog značenja. Eksponiran je kao vođa ekipe i pojedinac koji je najodgovorniji za poraz, ali i najzaslužniji za uspjeh svoje momčadi. Vratar je posljednja prepreka protivničkim naporima da postignu zgoditak. Iskusan je vratar savjetnik ostalim igračima u obrani, upozorava ih na postavljanje, pogreške i skreće im pažnju na najopasnije protivničke igrače koji mogu ugroziti gol.

Svaka rukometna utakmica pruža brojne mogućnosti za notacijsku analizu odnosno registriranje podataka (o vrstama i kvaliteti djelovanja vratara, igrača i sastava) koji su pogodni za interpretaciju. Primjena statističke analize u procesu suvremenog treninga i natjecanja u rukometu, višestruko je značajna i neizostavna u postizanju vrhunskih rezultata.

U tijeku igre moguće je zabilježiti svaki uspješan i neuspješan potez svakog pojedinca. Na taj se način dobivaju objektivni pokazatelji stanja, odnosno efikasnosti vratara, igrača i momčadi, stoga trener meritorno može ocijeniti doprinos svakog vratara i igrača u uspjehu i neuspjehu ekipe. (Vuleta D. i sur., 2003., 2009., 2013., Rogulj 2003., Gruić i sur., 2006. V. Vuleta i sur., 2008., 2011).

Osnovni je *cilj istraživanja* analizirati razlike među vratarima u pokazateljima situacijske učinkovitosti na Europskom prvenstvu u Srbiji 2012. godine.

### **2. METODE RADA**

#### **2.1. Uzorak ispitanika**

Uzorak ispitanika čine 34 vratara svih šesnaest reprezentacija sudionika Europskog prvenstvu u Srbiji 2012. godine.

## 2.2. Uzorak varijabli

Uzorak varijabli u ovom istraživanju čine dvije varijable uspješnih i neuspješnih obrana vratara prilikom šutiranja s vanjskih pozicija (9m), šutiranje s pozicije pivota (6m), šutiranje s krilnih pozicija, šutiranje iz kontre, šutiranje iz polukontre i šutiranje sa 7 metara.

## 2.3. Način prikupljanja podataka

Podaci su prikupljeni opservacijom vratara osam prvoplasiranih reprezentacija na prvenstvu te upisivanjem događaja u posebno konstruiran statistički obrazac za praćenje rukometne utakmice (službena statistika IHF-a).

## 2.4. Metode obrade podataka

U radu je korištena analiza frekvencija šutiranja lopte na gol te obrane vratara s time da su navedene posebno frekvencije uspješnih, posebno neuspješnih šutiranja na gol, broj upućenih lopti u okvir gola (stativa) te su izračunati postoci efikasnosti obranjenih šuteva na gol.

## 3. REZULTATI I DISKUSIJA

U tablici 1 prikazani su individualni učinci 34 vratara koji su nastupali za svoje reprezentacije na Europskom prvenstvu u Srbiji 2012. godine. Za trenere je vrlo bitno saznanje kakvog golmana ima na голу, odnosno s kojih igračkih pozicija vratar dobro reagira na šuteve jer se prema tim pokazateljima mogu određivati taktičke varijante u obrani. Pokazatelji obrana vratara, s pojedinih igračkih pozicija, daju mogućnost taktičkog djelovanja stručnog stožera reprezentacije da kombinira više vrsta obrana koje odgovaraju određenom vrataru te na taj način spriječiti djelovanje najjačih protivničkih igrača.

Tablica 1. Individualna učinkovitost vratara

R	VRATAR	UKUPNI UČINAK		OBRANE SA 6M		OBRANE SA 9M		OBRANE SA KRILA		OBRANE IZ KONTRE		OBRANE SA 7M	
ČES	Galia M.	6/25	24%	1/7	14%	4/6	66%	0/5	0%	0/4	0%	1/3	33%
	Stochl P.	22/87	25,2%	3/18	16%	9/32	28%	4/16	25%	4/13	31%	2/8	25%
Dan	Landin N. J.	105/293	35,8%	27/109	25%	48/93	52%	12/37	32%	9/30	30%	7/24	29%
	Cleverly M.	4/17	23,5%	2/8	25%	1/4	25%	1/2	50%	0/1	0%	0/2	0%
Fra	Karaboue D.	3/11	27,2%	0/1	0%	2/3	66%	1/3	33%	0/2	0%	0/2	0%
	Omeyer T.	69/224	30,8%	17/68	25%	29/61	47%	12/41	29%	9/39	23%	2/14	14%

R	VRATAR	UKUPNI UČINAK		OBRANE SA 6M		OBRANE SA 9M		OBRANE SA KRILA		OBRANE IZ KONTRE		OBRANE SA 7M	
Hrv	Alliović M.	80/240	33,3%	15/65	23%	35/79	44%	17/46	37%	5/24	21%	8/26	31%
	Losert V.	12/53	22,6%	2/8	25%	6/20	30%	0/4	0%	1/5	20%	3/16	18%
Isl	Gudmundsson	4/24	16,6%	0/8	0%	3/10	30%	0/2	0%	0/1	0%	1/3	33%
	Gustavsson B.	59/210	28%	11/46	24%	27/75	36%	10/46	22%	3/19	15%	8/24	33%
	Edvarsson A.	3/10	30%	0/3	0%	3/4	75%	0/2	0%	-/-	-/-	0/1	0%
Mađ	Fazekas N.	48/145	33,1%	6/25	24%	26/59	44%	9/21	43%	6/32	19%	1/8	12%
	Mikler R.	16/90	17,7%	6/30	20%	12/21	57%	4/19	21%	2/9	22%	2/11	18%
Mak	Ristovski B.	81/230	35,2%	21/81	25,9%	30/70	43%	14/34	41%	10/28	36%	6/17	35%
	Angelov P.	11/31	35,4%	1/6	16%	7/12	54%	2/7	29%	0/1	0%	0/2	0%
Nor	Erkiv O.	40/103	38,8%	3/24	12%	20/26	77%	9/21	43%	5/19	26%	3/13	23%
	Medhus S. E.	6/30	20%	1/6	17%	4/11	36%	1/4	25%	0/4	0%	0/5	0%
Nje	Heinevetter S.	58/177	32,7%	13/49	26%	33/69	48%	5/25	20%	5/22	23%	2/12	17%
	Lichtlein C.	16/53	30,1%	5/13	38%	7/21	33%	3/9	33%	0/7	0%	1/3	33%
Pol	Wichary M.	41/124	33%	4/28	14%	22/42	52%	11/37	30%	1/9	11%	3/8	38%
	Wyszomirski P.	27/104	25,9%	6/32	19%	15/31	48%	4/18	22%	0/14	0%	2/9	22%
Rus	Grams O.	17/81	20,9%	3/16	19%	4/21	19%	5/18	28%	3/17	18%	2/9	22%
	Bogdanov V.	13/38	34,2%	3/6	50%	8/17	47%	2/7	29%	0/2	0%	0/6	0%
Sik	Stochl R.	38/105	36,1%	9/27	33%	18/31	58%	5/18	28%	4/20	20%	2/9	22%
	Putera M.	3/28	10,7%	0/6	0%	2/17	12%	1/2	50%	0/12	0%	0/1	0%
Slo	Škof G.	67/211	31,7%	6/41	15%	32/77	42%	21/51	41%	5/27	18%	3/15	20%
	Prošt P.	32/100	32%	2/18	11%	18/29	62%	11/32	34%	1/13	7%	0/8	0%
Srb	Marjanac	22/74	29,7%	6/22	27%	7/16	44%	4/16	25%	2/8	25%	3/12	25%
	Stanić D.	84/200	42%	20/50	40%	38/80	48%	17/32	53%	5/24	21%	4/14	28%
Špa	Hombrados J. J.	43/160	26,8%	6/46	13%	16/43	37%	14/34	41%	6/23	26%	1/10	10%
	Sierra J. M.	46/142	32,4%	11/44	25%	17/37	46%	9/22	45%	7/24	29%	2/15	13%
Šve	Andersson M.	10/29	34,4%	2/4	50%	5/12	42%	3/7	43%	0/3	0%	0/3	0%
	Palicka A.	29/94	30,8%	7/18	21%	10/26	38%	5/24	21%	5/17	29%	2/9	22%
	Sjöstrand J.	45/129	34,8%	7/26	27%	25/49	51%	7/23	30%	2/20	10%	4/11	36%

R – reprezentacija; VRATAR – prezime i ime; UKPNI UČINAK – ukupni učinak vratara na prvenstvu; OBRANE SA 6M – obrane šuteva nakon prolaza i sa pozicije pivota; OBRANE S 9M – obrana šuteva sa vanjskih pozicija; OBRANE SA KRILA – obrana šuta s krilnih pozicija; OBRANE IZ KONTRE – obrana šuteva iz kontranapada; OBRANE SA 7M – obrana sedmerca

Analizom podataka iz tablice 2 vidljivo je da najbolji ukupni učinak ima vratar Srbije, Darko Stanić. On je u šest odigranih susreta sakupio 84 obrane od 200 upućenih udaraca što predstavlja visoku razinu učinkovitost od 42%. Zanimljivo je da je drugi

po ukupnoj učinkovitosti Norvežanin Ole Ervik s učinkovitosti od 38,8% obrana, no ni taj visoki postotak nije bio dovoljan da Norvežani prođu prvu fazu natjecanja po grupama. Najlošiji učinak na prvenstvu imao je Slovak Milos Puter koji je obranio svega 3 od 28 udaraca što predstavlja učinkovitost od 10,7%. Zajednički učinak svih vratara prvenstva iznosi 1159 obrana od 3775 upućenih šuteva što podrazumijeva uspješnost od 30,7%.

Šutevi koji se upućuju s pozicija kružnog napadača te nakon prolaza igrača ostavljaju vrlo malo mogućnosti golmanu da obrani šut. Sposobnost golmana da što bolje percipira suparničko dodavanje na kružnog napadača ili da će njegov suigrač izgubiti duel u obrani uvelike mu pomaže da obrani udarac sa šest metara. Također je i vrlo bitan *timeing* vratara da reagira.

U varijabli OBR6M gdje je učinak svih vratara zajedno 227 obrana od 959 pravovremeno te uđe u udarac pucača kako bi smanjio kut te pokušao obraniti šut. No, danas čak ni to ne pomaže uvijek jer su vrhunski igrači vješti u baratanju loptom te znaju kako nadmudriti vratara. šuteva, što je uspješnost od 23,5%. Darko Stanić u toj je varijabli daleko ispred svih vratara te je njegov učinak gotovo duplo bolji od prosjeka, a iznosi 40% uspješnosti. Treba napomenuti i uspješnost Carstena Lichtleina koja iznosi 38%, no broj upućenih udaraca je vrlo mali tako da je ipak treba uzeti s malom rezervom.

Ukupno 1200 udaraca upućeno je u okvir vrata s vanjskih pozicija tijekom cijelog prvenstva i oni predstavljaju gotovo trećinu svih upućenih udaraca. Prosječna učinkovitost vratara na prvenstvu iznosi 45,2%. Naime, poznata je činjenica da za uspjeh u rukometnoj utakmici treba izvesti što veći broj uspješnih udaraca s 9m tj. s linije slobodnog bacanja i s većih udaljenosti. Da bi u tome bili uspješni, igrači-pucači, moraju biti vrlo precizni i imati vrlo snažne udarce sa zemlje i iz skoka (Czerwinski 1998., 2000., Rogulj 2000., Srhoj i sur., 2001). No, broj obrana vratara nakon šuta s vanjskih pozicija direktno ovisi o kvalitetama vanjskih pucača, ali i o tehničko-taktičkom djelovanju obrambenih igrača u različitim zonskim formacijama (3:2:1, 5:1, 6:0). U pravilu, što su protivnički vanjski pucači kvalitetniji, obrana primjenjuje dublje zonske formacije, odnosno obrambeni igrači dublje izlaze na vanjske pucače te tako prisiljavaju pucače da se povlače na veće udaljenosti od gola, gdje neometano mogu šutirati, ali su i manje učinkoviti. U tom su slučaju i vratari učinkovitiji, odnosno imaju veći broj obrana, tj. veći postotak obrana šuteva s vanjskih pozicija (Valter Vuleta 2011). Najuspješniji vratar u obranama s vanjskih pozicija na prvenstvu jest norveški reprezentativac Ole Ervik čiji je učinak nevjerojatnih 77% uspješnosti. Učinkovitost Arona Rafn Edvardssona od 75% te Martina Galie i Daouda Karabuea od 66% nije relevantna jer su imali premalo upućenih udaraca. No, učinkovitost Primoža Prošta, Richarda Stochla, Niklase J. Landina, Rolanda Miklera, Marcina Wicharya i Johana Sjöstranda svakako treba pohvaliti jer su imali

značajniju minutažu u svojim reprezentacijama te su ostvarili vrlo visokih 50% i više u obranama s vanjskih pozicija. Oleg Grams s 19% učinkovitosti najlošiji je vratar na prvenstvu u obranama s vanjskih pozicija.

Šuteve s krila najuspješnije je zaustavljao vratar srpske reprezentacije Darko Stanić. On je uspješno zaustavio 17 od 32 šuta što mu je donijelo učinkovitost od 53%. Ako zanemarimo vratare koji su imali po nekoliko upućenih udaraca s pozicija krila, vidimo da je njemački vratar Silvio Heinevetter imao najslabiji učinak s uspješnosti od 20%. Prosječna učinkovitost vratara, na prvenstvu, bila je 33,7%. Stoga treba posebno istaknuti Jose Manuela Sierru, Jose Javiera Hombradosa, Nandora Fazekasa, Ole Ervika, Borka Ristovskog i Gorazda Škofa jer su imali visok učinak koji je iznosio od 41 do 45% uspješnosti u obranama s krila. Ovaj podatak je vrlo bitan za svakoga igračnika jer imati vratara u ekipi koji brani s takvom uspješnosti omogućava obrani da igra vrlo gusto u sredini i na taj način prisili protivnika da završava svoje akcije preko krilnih pozicija.

U današnjem vrhunskom rukometu šutevi iz kontre predstavljaju gotovo stopostotnu šansu za napadača jer igrači iz punog zaleta neometano skaču s linije šest metara u vratarev prostor i slobodno šutiraju što ostavlja vrataru vrlo male šanse za obranu iz tih pozicija. Ipak, iskusniji vratari znaju taktički nadmudriti protivničkog igrača i iz tih pozicija ipak ponekad izaći kao pobjednici (Vuleta V., Meter, Šimenc 2011). Vratar makedonske reprezentacije, Borko Ristovski najbolji je vratar prvenstva u obranama kontra napada. On je obranio 10 od 28 kontri što je čak 38% učinkovitosti. Najlošiji je bio mladi vratar poljske reprezentacije Piotr Wyszomirski jer nije obranio ni jednu kontru od 14 pokušaja.

Učinkovitost vratara iz sedmerca ili s linije sedam metara ne daje ukupnu kvalitetu samog vratara jer nerijetko rezervni vratari, ili čak specijalisti za obrane sedmeraca, povremeno ulaze u igru da bi obranili te udarce (Vuleta V., Meter, Šimenc 2011). Danas svaka reprezentacija ima jednog ili dva igrača-specijalista za izvođenje sedmerca te je tim igračima vrlo teško obraniti udarac sa sedam metara. Najviše obranjenih sedmeraca imao je vratar hrvatske reprezentacije Mirko Alilović. On je obranio 8 od 26 sedmeraca što predstavlja 31% uspješnosti. Najvišu uspješnost u obranama sedmeraca imao je poljski vratar Marcin Wichary koji je obranio 3 od 8 sedmeraca što čini uspješnost od 38%.

Tablica 2. Ukupan učinkovitost vratara prema plasmanu Reprezentacija

MOMČAD	VRATARI	POJEDINAČNI % USPJEŠNOSTI	ZAJEDNIČKI % USPJEŠNOSTI	PLASMAN MOMČADI
DANSKA	Landin Jacobsen Niklas	35,8	35,1	1
	Cleverly Marcus	23,5		
SRBIJA	Marjanac Dragan	29,7	38,6	2
	Stanić Darko	42,0		
HRVATSKA	Losert Venio	33,3	31,3	3
	Alilović Mirko	22,6		
ŠPANJOLSKA	Hombrados Jose Javier	26,8	29,4	4
	Sierra Jose Manuel	32,4		
MAĐARSKA	Fazekas Nandor	33,1	27,2	8
	Mikler Roland	17,7		
MAKEDONIJA	Ristovski Borko	35,2	35,2	5
	Angelov Petar	35,4		
NORVEŠKA	Ervik Ole	38,8	34,5	13
	Medhus Svenn Erik	20		
NJEMAČKA	Heinevetter Silvio	32,7	32,1	7
	Lichtlein Carsten	30,1		
POLJSKA	Wichary Marcin	33	22,8	9
	Wyszomirski Piotr	25,9		
RUSIJA	Bogdanov Vladim	20,9	25,2	15
	Grams Oleg	34,2		
SLOVAČKA	Putera Milos	36,1	30,8	16
	Stochl Richard	10,7		
SLOVENIJA	Škof Gorazd	31,7	31,8	6
	Prošt Primož	32		

Iz tablice 3 proizlazi da su najučinkovitiji na prvenstvu bili vratari Srbije s 38,6% uspješnosti. Vratarski par srpske reprezentacije, a ponajviše njihov prvi vratar Darko Stanić, zaslužni su za visok plasman Srbije i osvajanje drugog mjesta na prvenstvu. Vratari danske i makedonske reprezentacije obranili su 35,1% upućenih udaraca u okvir vrata što ih smjestilo na drugo mjesto po uspješnosti, ali očito zbog kvalitetnijeg igračkog kadra Danska je stvorila razliku u konačnom plasmanu. Tako se reprezentacija Danske okitila naslovom Europskog prvaka dok se reprezentacija Makedonije morala zadovoljiti osvojenim petim mjestom.

#### 4. LITERATURA

1. Rogulj, N. (2000). Tehnika, taktika i trening vratara u *rukometu*. Split: Fakultet prirodoslovno – matematičkih znanosti i odgojnih područja
2. Vuleta, D., D. Milanović i H. Sertić (2003). Relations among variables of shooting for a goal and outcomes of the 2000 Men's European Handball Championship Matches. *Kinesiology*, 35 (2),168-183.
3. Vuleta, D., D. Milanović i sur. (2004). *Znanstvena istraživanja u rukometu*. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu (270 stranice).
4. Vuleta, D. Jr., Vuleta, V. (2008). *Differences between situation efficiency models of male handball teams at the World Championship in Tunisia in 2005*. 5th Interanational Scientific Conference on kinesiology. Zagreb. 996-999.
5. Vuleta, V., Vuleta, D. ml., Vuleta, D. (2008). *Analiza učinkovitosti vratara Hrvatske reprezentacije na Svjetskom rukometnom prvenstvu 2003. u Portugalu*. U: *Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske: „Stanje i perspektiva razvoja u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije“* / Findak, Vladimir (ur.). Poreč, 340-345. Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.
6. Vuleta, V., Meter, M., Šimenc, D. (2011). Analiza pokazatelja efikasnosti rukometnih vratara na Svjetskom prvenstvu 2009. u Hrvatskoj. U: *Zbornik radova 20. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske* (str. 391-397). „Dijagnostika u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije“ Poreč. Zagreb. Hrvatski kineziološki savez.
7. European Handball Federation (2012). 10<sup>th</sup> Man's Euro Championship 2012. in Seriba s mreže skinuto 1.12.2012. s adrese <http://www.ehf-euro.com/Downloads.2059.0.html> , <http://www.ehf-euro.com/Galleries.2121.0.html> , <http://www.ehf-euro.com/Team-Statistics.3601.0.html>

